THE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES OF WORLD RELIGIONS

FILM—STRIP NO. MBB—1971— 32 - 35

BUDDHIST SANSKRIT MANUSCRIPTS

IASWR

MICROFILM PROJECT MBB

MBB - 1971 - 32
1. Film strip number

10
2. Source

SRAGDHARĀ TĪKĀ
3. Title

4. Additional titles, shortened forms of title, etc.

N.S. 999 + 880 = A.D. 1879
5. Year in which MS was copied (Nepali Samvat and Christian Era)

6. Name of Scribe

NEPĀLĪ PAPER
7. Material (Palm leaf, etc.)

NEVĀRĪ
8. Script

8 cm. x 20 cm.
9. Size

6
10. Lines to a page

38
11. Number of leaves in complete work

x
12. Missing leaves

13. Author and Date of composition (if given)

14. Number of Chapters

Commentary on 37 stanzas of Tārā.
15. Remarks

Tārā is the deity of Āyu (life)

August 14, 1971.
Date photographed

ॐ ह्रीं नमस्कारायेति ॥ ॐ ॥ बालार्कद्युतये ॥ हुंफट्स्वाहासिद्धाकर्षणि आर्यायूः
कुरुकुल्लादेवरक्षो अत्यर्द्धयामिकंन। नवनूकिकुसुमसञ्चिः नामनवाकुल
कुयःकुलुकुयःकाववकुसुमानि नामपूजासिद्धांसुरक्षामालाहुंफट्॥ हुंआपः
कुचरस्य विषकुचरस्य कीदृशोयादोबालसूर्य मारिमायासावर्कः रविःसू
र्यःकस्यश्लोकः॥ डयाकनंकुचलाभाः लाहिताः प्रवचास्मं पद्मनानां सूत्रा
शांशिचस्समर्द्ध सूत्रावादर्शनीयाः यकूजामसयः शिखावत्तानिकषोयाथीः

नामकाम्यिः ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः यासोसमृद्धिः॥ ह्रस्मार्क्कीनह्रस्संयोगेन यासोयोगः
चेऽन्तौ ह्रनानाविधिवंनामस्त्र्यकालौ॥ चविन्द्यादिभ्यः॥ मूलह्रकस्यथकारह्रः
टा॥ ह्रकिंः क्लिंः श्यामांः ह्रीं कथमर्च्चयामि नामपूजयामि॥ ह्रकूंः सवयामि॥
कीदृशीं ह्रकवपूंः नह्रस्तांजलिना मकुटः किरीटयस्यासापायोगः॥ ह्रनहृन्न
माम्यहिंसमरुमाङ्गिंः शिरायस्यासः समरुचाङ्गिं॥ ७॥ इङ्गेघ्यादिः॥ ह्रोंरुगवः
कींश्यनामस्त्रवयामि॥ कीदृशीं यापहृंकीं॥ ह्रचिरुक्ति शीलांपापेहृंकीं यापहृं

जीमानुष्यनाम्नीकि समासहस्रास्तुहिमीयाथाणस्यगम्यत्वात् कीदृशमाह ३
श्रेष्ठाङ्गकुक्षिक्रमतीयश्चंखवक्षीनामद्यस्तारग्नोविनिपतिकृतनूर्निमग्नकाय
श्चर्मगश्चरागश्चरुधिरश्चविविधरुयद्भूतःकांकादिभंगाश्चमीकि॥ अन्यच्चकीदृशीम्
ष्टाहूःकिंकिंकरामिकिमावरामि॥ ब्रुह्यहंनपुकारसमस्तदेशिपतश्चणि
हरुणाचरुस्यसंपादितस्था यागस्यवेयरथेननिस्फलमयारिक्तश्चउद्विग्नश्चस
नूंकिंकृत्वाहयश्चपतश्चयश्चास्यरथश्चश्चत्वाआकर्षेपवगकिगमनश्चपवकीय

याश्चरीयमार्गस्यागमनंयस्यसकथंपश्चकीयया। कञ्चुवऊकनयनञ्चुवा।अन्ध
वन्॥व्याप्तिनामाकाशा चन्द्रार्कौलक्ष्मीश्चविशतिसम्पदेपश्चयश्चवाआलोकाः
स्मानिवद्धःआलोकस्यदर्शनस्य॥आशायाःकक्ष्यानिवद्धःनामप्रवलिकःपश्च
किंगमनाश्चवकि॥ २ ॥सर्वस्मिन्निखिलेत्यादि॥इहस्त्रीत्वाश्चकथंपि॥कनप्रकाश्चस
पिकथं सर्वस्मिन्निखिलसत्वमार्गेऊनवस्मनि॥कवरुगवस्याःकचूसदृश्यानिः
सवंअविकलं॥पल्लवाउपपन्नाःनवपत्रपल्लविवत्॥कन्मश्चेसत्वमार्गसश्चे

॥ कुत्रकुलासत्वग्रहण-ग्रहसंडयगर्कोपर्कं-मादृशस्यापिमहिष्वस्यापि॥ अवध्यं:
निश्चिंकंसामर्थ्यं-नामसमर्थका॥ अहिकीर्यंवकमव॥ कीदृशंपूनश्सकलस्यनिश
शस्य॥ कगकर्कैलोक्कस्यस्यापंकदवकथकमकश्कजिग्मांशुविम्बेवविम्ब
लं॥ अथवाकथिननअहाआश्चर्यो॥ इक्कुकेनामपूर्व्वकुंप्रकर्षकिंनाकिंधिगि
किंनिन्दायांकीदृशं-इक्कुकंईर्ष्विदग्धंअलसंग्रहीका॥ अथवाइक्कुकंषकर्षकियः
कइर्ष्विदग्धंधिगिकिनामसेवन्धः॥ ३ ॥धिग्धिग्मामित्यादि॥धिग्धिग्मांकुत्सि

मंकीदृशंमन्दरार्घंनामअल्पराग्धं॥ हरुगवकिनेश्वर्यादियक्कारुवकीं त्वंनाथीक्क
ख्यापिपडुत्वनाऽपिमामिख्यादि॥ अनाथमभवसंकीदृशींरुगवकीं सर्व्वलोकेक्ष
णीं अखिलजनाद्भवसभीलां अन्यच्चकीदृशंमोदिवसकवचूवाऽणवनूताऽन्धका
वं॥चवि॥दीप्त्याऽण्यऽनर्थकेनिमिचं॥ अप्रचिमाक्षनेवाकथाहमभवशोगऽज्ञया
ऽकूलकऽनामकीचग्रहरसरुध्यकंपिपासिकं॥ कीदृऽसकूलकऽनीकूलकनहि
मसकलमिलाहिः ऽहिनयवसुदिभहिः हिमवकऽपरुवकीमिहसवकीनाम गऽ

पुरुषवीसत्रू॥ मूत्यद्यमांकीदृशंवस्त्रकोपप्रकाल्याश्चत्वानांमतीनांयहिंयंसमूडमक्षि
स्नानं॥ कदवप्रकालीशावंनस्याविपलविस्फोर्ष्ट्यामसिगुरुसेवचारुं सम्मरसुगहेई
लक्षचदविडंसीसंशंपापकाविरसहिंसाधन सामग्रीसंख्यासंपिल्लानवापिकूर्व
वकीनिशा४ ॥मासाप्रीत्यादि॥ स्वकुरुगवकीपूनःसर्वस्यानिखिलस्याश्चिरहरुसि
वस्त्रनिदशसि॥ कीदृशीरुगवकीमूत्यर्थिका प्रार्थिका॥ नवरुरुवविक्रियाविकाश्च४
गाढकदाचित्कहिंविरू॥ कीदृशीर्त्वंगेलाक्षस्यकुवनजयस्यायासांवांस्काकांस्कगद्धि

पलल्लाविक्लीर्श्मल्ला। महकीस्कूलाकस्यहृक्षस्यसूचयादवस्थाश्यवश्रीप्रभनलमाकु
माहगवस्यावित्तेषच्छुस्याह। मापिशनस्यःपिसूरुखदमायामिनिर्वदमूर्षेकि॥कीदृशंपुत्र
स्यस्कुमार्द्विचूर्विरुपयानिमिलं॥दायमानाःवहशःमूरिवाचंरुथपिपिकाकारंधह
शनकापिकारमूरुहमि॥कीदृशःप्रमिदिवसंप्रमिदिनं॥असत्प्रार्थनासूसूसोमूरुडस्ता
दृदर्शनीयस्यवावस्तुनःप्रार्थनासूयांचासूपयूक्तःउपचूक्तःतंतुनवमिमिरंतपः॥ ५ ॥
यायःशुभविधि॥मयिमविषयप्रनिक्षं॥अकांचंसल्लांप्रयाशनवकीकूसंपादय

कीदृशीमयि॥ इत्थंभूतलक्षणेकर्त्तरि॥ कीदृशींप्रतिइत्थंभूतलक्षणेआत्मा
यइत्यर्थः॥ प्रथमकृत्कर्त्ता॥ अन्यच्चकीदृशीं॥ कुत्सितंविभर्त्तीतिकुत्सितोपायाविर्भाव
नोयायःकश्चित्कल्मषंघवक्रिक्कलिकलनःक्रूरमतिर्विषादयः॥ कषामाघस्समूहस्स
नववक्रिःअग्निस्तनक्कलिकलनश्चदोषदहःयायःकस्यकस्याहंकारशीर्ष्णीन्य
वंविभर्त्तिकिंसकलंकुरुतेयस्मात्संभवकथनं॥ सर्वधर्म्मोववाभक्तोजाग्रदहंमा
क्रान्तावाक्यस्यानंमार्गकृत्प्रसिद्धिःप्रसिद्धनंकलक्रियां निवसिनवृद्धीनांग

ॐ

वदवाऽन्नकंपा मावदमद्यवधिचव॰ चवकचूमाहवकि। यावत्मद्यवधिचव। अमीषा
सिनां दहिनांऽक्षवगमःक्रक्षुपसवा॰ वर्द्धनंदक्षिंपाघ्रवकि॰ कीदृशमः॰ पत्रपवित्र
वाऽक्षसन्यक्कावाः॥ ७ ॥ कुंयुवे॰ चकि॥ हरुतनिनाममाऽक्षकुंभूवंपूर्द्वोकिनपक्का
चस॰ नदकिक्रदकि॰ अन्यपिकस्विद्॰ अपचापि॰ उपक्रोंअवधीचमं॰ क्रनयिकुंकर्तुना
र्हकि॥ नयूक्कावीरुवकिकिं॰ पतः किंतुयादृशीत्वं॰ रुगवकी॰ कीदृश॰ नदकि॥ उच्चेच्
नगंक्कवा॰ उर्द्धवाहो॰ उक्तिफलुओ॰ नदकि॰ आक्रंदनाएं॰ चादनशदंनदकीकि॰ सामा

न्यक्रिया आक्रन्दनादमिकि विलपस नदन क्रियाविलापकं इक्षुसिकाश्रूफन्दं
किं कीदृशं आक्रंदनादं रुकिपदव्याक्र रुकिवचनरूप खरुःरुगवस्थाः सकाश
त्यवधा मन्यधा महिमरुविस्व प्रार्थनाः मूर्छिलषिके स्वर्यवांछः प्राफकामाः रुलि
र्थिस्यः प्रस्थन्यालोकय न ह दक्षरुस्मीक्रिया सरुकाक्रकंचस आविष्किंननामम
स्कापना रूय स्फुरं कीदृलनआषिकाः किंनयन वाहुस्याः मूसंक्षनर्मूसारव्यन स
रुकाक्रकंचसंकर्ल आहं कर्मपूरुः कीदृलान आवकिंतुवा विलाकंरासस्यन्त्रनाः

पायोयघत्मीकि॥ मूमिनश्रुंयदि॰ यापी॰ श्रुकृतीवरुस्मा॰ लूमा॰ हुमा॥ खयिरुगवर्ग्यां॰
मम॰ म॰ मरुतीविपूला॰ वर्द्धनहृद्धिमकि॰ रुकि॥ नामसवास्वमवेका॰ रुगवर्ग्यवाहिनीया
हुभत्यसम्ब॰ पापश्रुकुं॰ मूपरुचसि॰ मूपनयसि॥ कनकवरुहुन॰ श्रुत्वास्मत्वावग्र
ठसम्बमर्ग्यां॰ नाम्रः संख्याः रुकर्थं॰ मयि॰ श्रुकव्यापावरुवासि॰ मूपनयसि॥ कव
पकावस॰ मद्विषय॰ श्रुककर्म॰ रुवात्वं॰ हुरुथ्यकत्थहुसम्यमदिनि॥ किंस्मन॰ मवि
ष्यन्यऽपि॥ कथं॰ संपचियोजिमं॥ मर्डुंप्रहरुपि॰ हिषरुवेधा॰ विपूलरुपमहारुपमू

यत्कञ्चूसा किंपथ्यं भोषधं चाबूबीकिनामा इहिबूसन्धि ॥ २ ॥ मायामाकिया
दि नमाकार्य्यध्वदीनाकञ्चपस्वचना अवन्धकामा मम स्याहु ॥ जीवकया दीना
कञ्चासीव कानि यस्यो वाकंपचिवाद्यां सा म सहलप्रार्थना हयाहु किमर्थी ॥ यूः
ध्वस्यादाङ्कपूजां हगवत्य ॥ स्वचसकाकनदसवां कसमयिम हूर्लभपियकष्टनल
रुक्ष ॥ नेप्राप्नामि हर्षार्थविलम्बादकिमयाहु ॥ अहंकीदृशः स्वेर्घाघेचवयेष्ठवाक्यः
मानश्चियमानश्चकेर्म्मायाअविद्यामात्सर्य्यद्वाषेश मानाहंकारश्चप्रहर्षिहिश ॥ नवमा

योः शून्यश्चकीदृशी अधमे र्क्षघन्योः तुल्यकालेपूमवक्रा॥ क्रमाच्चपश्चिमाद्याक
ञ्चमकचटन्तवा मरंभक्षवक्रा॥ कीदृशानकसाक्षाच्चसंभक्षवक्रायक्रहागक्षा
ल ॥ कन्यानक्षत्रादि हृदवि विद्याक्रनाद्दियुसयुक्तं स्वदहिंसुक्रियचेक्षा त्व
स्क्रोजपवरसेक्षसयक्षतुल्यकालं॥ अथूनामसमूलक्षशीचमूलीर्यक्रा॥ पूलिनमा
साद्यक्रा॥ कथंचस्वरूपंचक्रर्क्षकृत्वा केक्षहिंचनीकेक्षविद्यक्रिक्रवाहनेक्षशून्यश्चमर्क्ष
हिक्षसीदहिक्षसकचूसं यदिकं॥ क्रनेयक्षआक्रंदक्षशब्दक्षकम्पयावायक्षआक्राशक्षअथ

वासकचूर्णकल्कादेर्योनिर्यावद्गु-यावद्दिनानामङ्कदशकदशकनिष्पन्नाः निस्वनाः
शब्दवमन्दाः शनान्धवमहारुयावगमद्गु-कीदृशस्याः दृष्टकस्याकन्धुवज्रान्कायावा
कः कैनप्रलयविलूलिकानिलन यज्ञामिकं॥ आलनविकीर्युक्तं ऊलमस्कूकस्य॥
यचलकः वज्रैकायलालाश्रमन्कः कश्रीरुवंगमस्कोंयहलाविलासः॥ कयासंका
कः मूलकाकनडिंफाऊदस्कायावला-उच्छासकयाकटपूलिनाविकटविस्को
र्युः यकः विस्कीर्युः यास्फोटः नदः सवमादः कनवामादः मूदहोसापजः कथा

८

कस्य॥ अथवा वलायासंवच्चियाकटःकज्जविकलवटःप्रहरुदःकस्यस्फोटःस
वमाहरुनगमाहः अहहासाप्रहसिकंपर्वं॥ अथवाकटःमहस्यविस्फारचोविल्वाह
वलाकटउच्छ्वासविस्फारचुक्रिगम्यक्रा॥ कस्यःविकटवटःविहसरुदनरुदनं॥ यो
सोस्फोटःमहचुक्रियावदमज्ञवस्फीवत्मलीर्यकलहकिपटेः॥ ९० ॥घूमग्रा
नक्यादि॥ स्वयियुष्मद्विषयस्यादि स्यावद्यशोमांजलिपूटमकूटःसमकाडवि
विर्वतिकवयूगसौनिवमःसवमकूटःसवामकूटयवां अपिवागजदंग्रस्काक्र

उत्संगः मध्यकुचिंगकः स्थूलकायस्थूलिंगः वक्षिकसः कंठः स्थूलस्कंधः विवस्कं
मानः कालाचर्विषः मांसिः कलालः शीघ्रसः कलनाभिः कस्यांजवः वगोविभ
नप्रविभनावभः कदाहार्थप्रलवालुजविश्राकामर्यांकषांकथाखलकूरसाकंदवर्ग
सूफानांश्रपिलम्माःग्निवमूदेः संनीयकुंभि॥ ११ ॥दानाक्रिय्यादि॥ त्वाम
नुस्मृत्यतगवीं स्मृत्वामृत्यूंप्रत्यावर्त्तनिवाचयति॥ कीदृशः दंतांकः कष्ट्वाग्रसेवा
कुंजपालाउन्नः कयेकस्यांकलंनपृष्ठनखलिंगाक्रिकाकनूः भवीर्यस्यसकथा॥ कस्य

द्विपस्यकपिलस्यकीदृशस्यपुरुषस्यसन्नामसूयुर्वक्रिकीदृशस्यहस्तिनःदानाः
स्रोमदगलंतपूक्रमानंसीद्यियमानंयमाउरुयकटकटकासुहयंतिधूवंक
टकमिवकटकोंकमश्रालहुःअवरुक्षःयस्माःसाकथविधयाःसोचालम्बमाला
क्रमवावलिःकरणाहूंकावरा घूंघूमानदनाहूयमानाःसमूहीक्रियमानाःयप्रति
गजापक्षहस्तिनःकपोलनिकटउहदिमाद्यवक्रिःप्रकोपाग्नियस्यसूथवाप्रतिग
र्जनिकाद्यवक्रिःयस्यकस्यकथविधस्यद्विपस्यनापदालायमानकीद्विपकायस्य

स्त्रीसवर्णानकमवर्णनिषधरु कीदृशःपद्मसूत्रमूर्द्धःशून्यश्चपृथूभिषचनिचःका
र्द्धिकाद्यापविष्टःपृथूविपूलंयस्त्रिखवसदृशंनिचःकस्त्रकाटीःप्राक्सामार्थ्याद्विप
सोवसवकादःकादुंवकादःइरर्ज्जनकजापविष्टःसकामस्कुवरु॥ ७२॥षो
दशसंख्यादिरुगवयासंवंधिनामस्त्रिभनंदस्यनस्कचान्॥दासनियुक्तूत्यु
रावस्थापयकि॥कीदृशंनामक्षमशियसंपदःस्कानं॥शून्यश्चविंकासंकल्पःसेवल
षनीवर्सुविंन्यास-सासुंकयारिवनंशूनिर्विघ्नंकृत्वास्कलिरिवकपदंपद्मकविन्यस्कपदं

अहं कीदृशानदस्यून कषायग्रहणनिपाकग्रहणयविलसंकः अभिरूढकाः
कृपारसघमनकाक्षैः स्फोटः उदकः दर्पः वीर्यायषांअन्यच्च सरकूटीरुयानकाः
कूटिलमूल्यस्फुयऊवाणांयमूलकाकृकिर्फं अपांगमौकिकंकुब्धनाम्यकीः
नियषांकमांदास्यनियूकः शून्यटव्यांनिःसंवाहस्थयां कीदृश्यंपोढंपगल्फकखा
यप्रासनायूधविषयैः प्रकाशादेआसमयकैः प्रहसनिनानिर्वासिव्यणांसाकथाः
कथः अल्पवस्त्रीनांनिग्रहकाष्ठलगानांसंवंधाउत्सवायजसाकथकस्यां॥ १३॥ वकुकुव

स्यादि॥ खरुवडविमंवचिकुंथागमावचार्शं॥यजयमस्राजंपसंसा॥गजदिग्धार्थः
ग्रन्थिकुक्कुकाश्वाचायस्यकस्मारू पूजूषात्मृगचिपूश्सिंहश्कुस्तंविश्यक्ष्मात्वाद्रू वा
रूमूत्रद्रव्यनिष्टग्रयाभि॥कीदृशंकूष्कउपविम्रापित्सश्थापकनस्रश्अथवाम्रावान्निम
ग्राहपविम्रापित्सूचिकि॥ आख्वयंकदपिसंगमार्थम्रपिवकीदृशीकूशीकयदक्षु
विकटीभदिन॥काणांमद्भटंरीमं॥म्रसूयस्यसूकथा॥म्रत्यच्चवक्रूचश्कूलिशक
कण्टिनश्पहावश्म्रघामायसोमकथविक्षयप्रखवाम्रकिमयनिमिलाश्नखमूखाश्

याटमूखानखाःकेचूल्वाकंउत्मूलिकांयस्कुरुवृद्धंसमदकविनिकवःकुरुल्व
कस्कान्दंघनंयकूश्मांचूधिवंकनरक्षोकाःकाविकाःयाःस्कूढविकटास्यंविस्फो
र्फुरुयानकावा॥सकाःकंकनवाःकाहिसंकटःसंकूलःविषमावास्कन्धसंधिर्व
सूअधायस्य॥ १४॥धूमावर्णस्यादिःकवगुणगसनाकुल्वःकुवाकिंजयान
संख्याकुन्प्रधानः॥खलयातायूमन्प्रवसभयःसंभाकलिमालावलयकूवल
यंगृहिविहूविहूकिंकीचमधूकवनिकवसमूहोयस्य॥कूववयमाल॥याःम

स्या॥ विरूपाऽपक्षसा॥ रूपावाविरूपिर्क्षीधरुविरुहि॥ अथवाविरूपि धर्रुलः
क्षीवाविशिषाकं॥ मरूलिमालावचयकृवचयसग्विरूपांधरु॥ धूमास्यावर्ल्ल
समूहः॥ मूच्चकाचः॥ कमः॥ कमाविवाक्रुर्यस्यसरूपः॥ कवविक्रुकाः॥ क्षीषमः
यरूभिनः॥ नामसर्प्पः॥ कपांस्काः॥ वरुवः॥ यङ्काचाः॥ डभचाः॥ कपांयाधूवः॥ समू
हः॥ कपापाचव्यालर्फंविकाभिर्फंयद्वक्रं॥ वदनंकरुस्रुचन्यूडवसनाः॥ लालपू
थूक्रिक्रामावचचङ्कवः॥ वमाकचाः॥ मावकी॥ कालपाभः॥ कः॥ सहर्यंसम्बंधंप्राप्यकृ

कश्चायाश्च गाश्च कूयश्च पूनश्च शविकूपाविकूपिं धरुङ्कुर्यर्थः ॥ ७८ ॥ कुर्कुरुराद्य
स्यादि ॥ यस्यूर्यगावाव चरुभवसगांयायांसस्पदिव्यापदन्कांगादभीख्यगि
॥ इवंगाकूवसानांस्निग्धवश्चूमिगापि अूफस्वरुनापिधक्कुकसनूकूल्कोम
वास्तकरुंठयस्य ॥ सापिमूत्यश्चरुर्कुश्प्रलायाश्सोक्रुकदश्नयनायविशोमवाजिरुं
गाश्मनहीगाश्जस्काश्यडरुगाश्क्रु वाश्कटकरुयाश्कंभवाचप्रयविरुभसाश्कुं
वाकस्यश्अूक्राकाश्इश्शिस्याश्विक्रिकाश्कजाश्मिवावूरुश्यस्यसकथा ॥ वचकठ

विद्यमानाश्यवावावरूपाविसहवेनाहृत्याकृषांसंवन्धिश्डकटवपिकंजीव
रावसकनकदूकथिनंकृत्वाग्रन्थिपारोश्यंकनवङ्गहिवूपगूढश्ग्रन्थिकृश्ङ्गी
दृत्यभिधि॥ ५३॥मायानिर्म्मियादि॥कवकर्त्तुंखलुकृंकइच्छार्थायमक्राकृषांसृ
किसचसां॥कथंकृकइविकस्य·चक्रौंसिपाठुधनाश्सूपद्दष्या·सूमाघांवक्रा·मावह
किंकूर्व्वन्किं॥कीदृश्मावक्रौंसिपुत्रानां·भावानांसंवंधियाप्रकृश्डकिंकृकश्सूत्रदेशीः
निवयश्सूकर्म्मासिगुरसमूहश्कनविविकाविघहिनाश्स्त्रकश्येश्कानिकथंसूत्रवमा

यथाङ्गमनायाग्निर्मासकमाघाकुनाथापाचःकुन्क्रमसस्त्यविपाथाक्रुर्यद्विक्रुः
मनकपथंविविधकर्णमिथ्यामूधाचूपंम्रूकाचःकुस्याचंरुरुदनूडपानिःप्रकाचस्मः
निःकुषांयत्किचस्माऊंवचंमचीविसंहाचःकुनडुआमचाशिडुक्ढानिहीषस्मनिः
चक्रांसिाग ागईक्रीमकुस्यादिात्वद्क्रासाहपूष्टिनकवीचःसम्यसहंम्रचि
महींयिनक्षिःत्वस्मर्यिकवनूथाकर्षःम्रूक्रिांयंहत्वाचलाकुशकुह्मिंचूर्मुयनि
विविषहिःचूढःशक्रहिचाहकुःक्षिषहिःचूषहिःपवलस्तुंगवलेप्सकसूवाकूवी

र्यश्चकदासंयमकालंचसमयेश्कीदृशोश्गर्ह्यकस्तनकश्यङ्गीमूलानामघास्कन्म्
र्लयस्कदाकावाश्यज्ञिमदाहस्किनश्कषांयामदनदीदानमविरुयावद्धश्चविकश्धावा
स्किंपवाहेचचकावंकमायज्ञ॥ कथविद्युकान्सोदामशीनांयोधाकश्श्लोकश्कदादाव
कश्पहचसकिंचसाश्श्रायुधचमायश्यज्ञ॥ यत्कथानिष्यकज्ञानवर्षयस्मिंकस्किंकथावि
धश्॥ २८ ॥पापावाचश्यादि॥ यूक्षपादायसवा॥ रुवच्चचसंपचिवचसंसेवागऊवच
गुहिका॥ श्रावाग्यहमार्ज्यनिवयश्यस्यमापनपिस्तियावन्॥ कज्ञायसनरुक्किनामरुक्

नंकजयपक्षकाःलग्नाःकभक्षाकचूर्णाक्षिनिश्चिवपूयःउकफकनकसदृशाःपूयुलीः
काक्षाःनामपयमाधिकनखाःशायकापूर्वकंकीदृशाःयोनाचानुचरनाकूलकर्म्मणिः
निवरणन॥उद्भकाःउष्ठिकाःगदापामानःगलुदयःकलःविगलन्नवपूयिदुर्गन्धिः
पूयार्णपूयरसविकारं॥कम्प्रधानविश्रुधिरं॥कनविशक॰श्लेमगन्धियल्लासं॥कफा
नकालग्नाःघानाद्यःसिचास्लासांमूरवकूहरघ्वलकःस्थूलंकःयेनकवर्णकिमिकाःकं
कनिरुद्धिनानिकमानिकपिर्कायज्ञानियर्वांक॥ १९९ ॥विश्रुकरुयादि॥सापिपूयुलः

१८९

नृपसरुचाऊसदसिवादिकानां पक्षिणानां सिंहासनानि इत्यक्षिप्राश्रा
मि किंकृत्वा वागीश्वरत्वं प्राप्य कनहनुना त्वहंकिंशक्र वागीश्वरत्वं कीदृशं सर्व्वा
लंकारुषाविरुवसमृद्धिं सर्व्वालंकारचूडाढ्यः कृत्वा यासोरुषाविरुवः श्लोका
षरावस्कथनूपललिका वृकयकनारुनसमृद्धिं सहिं मूथवारुवरक्षका यासो
रुषाविरुकनसमृद्धिं संवैधंवयः कीदृक्षापियस्यक्षकपाकी कर्युताऊनगुवूहिवू
याभ्यंचनूपहंपिनिपादिकं आम्नायभास्कं कदवरुक्षंयाचमानमर्थीयच्चमूकजम

स्यूपेकिंशोल्वमकिंकविविदरङ्गशीषूयसिनक्रीडाकास्याकूटाहंकाःशुक्रधनविद
रुक्षाशुक्रजवधनकस्यान्नवस्रावाकू॥ २० ॥हस्तार्थाङ्कुरयादि॥त्वामाचाध्रुगवर्गी
स्यूलवडवीधरुःस्रुवंविरुहोकीदृशंमदान्धडङ्कावकूलाथद्विपाठनामकविरक्तः
वांदक्षनेःडस्रुहिःघनांसल्कलोकथडङ्कमूल्किर्फं एकमधिद्विकीयं स्रोकयडंङ्कडे
यस्याकामन्यच्चवचयूवकिरिल्कचूसनागचिकाहिःमहच्चामरवेवालवंङ्कनेकनस्मवास्मि
कमूखायतनाःकेवाविदर्शनीया कीदृशःसाम्ध्रुवसतनःम्ध्रुवसायःनामनिश्चयःपूर्व्व

स्तुकीदृक्षाऽसोस्तुविभर्त्याहृमाकल्यःकृकायासोधूलिरूसूःकृतधूम्रःमलिनःकथास्तू
टिकभीरुकुःयःकटिकटीकर्त्तःवस्तिविस्रावबस्तंमनाघाटिकाःकःनग्नगाजस्कथधू
माकानांरूडःस्तुविलेषासांस्रायूविडीवनिंपपीषयन्तूरुंयनूपचषांपचषूनग
चगृहषूवा॥पूचकानामाप्येकर्णवस्त्रोटिकरासुरवस्तुकपनार्थिकदवमधूनाह॥२१॥
सवाकर्मन्नाहि॥हक्कपशकनजननी-इर्नकलाकमाकःत्वामर्थमन्यर्थधनंयाचनि
र्घनादविद्राःकृत्वाकृयःकृमःसिर्व्वकान्क्षीमावामीकचनिकचनिधींप्राचूवंकिलकृक

कीदृशीत्यादेवाभिज्ञानसौंदर्यंप्राक्कर्मसंबन्धःकदेवंभिज्ञम्यक्रययागसादोकीदृशाः
सवाइपासाकर्म्मान्कःहकिंशिल्पाविनानाद्यापाद्याःकथंपरायत्तार्थव्यविनिमयश्च
द्यातांक्रयविक्रयकरसंगत्यइपायसाधनं कस्यायःपर्य्यायपत्तिपाद्याकवसंकवरिः
त्राऽडद्विग्नाःसवादिकंनमकुवकीत्यर्थःविलमप्राफवकाःधनमलरुमानाःकीदृशि
रुंप्राङ्मापारुपूरस्मपचिलशुरुलां पूर्वशाभिसंरुकंयत्सूरुकंकनापचिकंहद्वि
पाफंसरुलंदेवमभिज्ञम्यधनंदेवासिरूपगनंमाकवा२२।हिरुदृश्यादिःस्वयिस

ऽऽखमावयस्त्ववनर्नोनिवद्यगृहासांमन्दिरासांमिष्टैश्वर्यरागरुवकिकीदृशासांऽुचग
खूचमूखात्खाऽुसीत्रांऽुखवचसाग्रेर्द्विलाजिऽुमार्ग्नायसोंपूर्द्धऽु कीदृशाऽसोद्द
लिङ्कऽुश्रीविकापगभविलऽुऽुपकिपलिमाऽुत्थाराय्यायारुत्यमानालाहिन्याऽुर्द्ध
मानऽुऽुदऽुआसऽुविलादोदधिकत्वात्सताद्दकीदृशंरुवकिाःस्त्रिनऽुऽुपूर्वस्त्रीसांस
वन्धीवलयसऽुसमसमाऽुदनऽुगानऽुऽुऽुत्यन्तऽुगानऽुऽुनिऽुपाम्ववाक्षायस्यगृहासांऽुस्त्रीसूः
ऽुवस्त्रीधिकारर्थाऽु २३ ।त्वकेदिवकऽुऽुरुयादिाःत्वऽुसादौऽुलऽुगऽुऽुनऽुग्रहऽुगालवऽुरु

वक्तिवरूढिरमिदंरुवक्ति चथांगरलंकीदृशंदिशक्रचूम्बिस्मृकाशवलयव्यापिश्री
रुवक्तिा किंहकासस्कूरुहचूकिवशचलस्यथकांक्षिठलक्रसेथिकेरलंकादकिमत्या
रुवक्तिाषदृक्काषदृक्रुश्कथवाग्वक्तिखिगलचूरवकश्चासवासा। वहिग्रीवाक्षीफाः
निनीलवामानियस्यकथमसिरुवक्तिा कीदृशंश्रुस्वानादित्यश्कथकाक्षयाहवक्तिगं
काक्षकापूर्वकाषश्निर्रवगशंश्सवानीरुवक्तिवरूपक्षिठकूटशाक्षीवसेन्याश्वीव
सेन्यंयस्याश्रूतनहुनाचक्रवर्हिवाक्षमकांक्षदनुग्रहलक्षणा। २४॥स्वरूपेत्यादि।

ल्वद्विद्याकवक्षरसीकयालङ्कसिद्धिविद्याधरङ्कःमरुयवलयवधूवर्णयागि॥ श्रूथः
वाविद्याधरश्चाकिंविरक्षाषःकषामिन्द्रावाज्ञा॥ कीदृक्षःस्वच्छन्दास्वापरुकथावन्दना
रुंवन्दुसमिज्ञयासीर्यंकन्यधनकलं॰ कनसूवहिःसुगंधियासोमसिमिला॰मसिमः
यीदृक्षाः॥ कजदलसंकटःसमयःकाक्कारियंस्यकाक्कारमसीयःयासोक्रीजाकदनूवा
मरुकद्विनादवसनाहिनवविवचिका॰ सुथमनिष्पादिकःश्रीमिथ्यनादवसारुथाक्रु
हिमाडपद्मावःकम्बूलादिःकथारवश्रांशुश्यामपीनान्नकःरुक्षपविघःकवचावबल्लि

हिरसिरमांसलाडेगवाक्षःसजवपविधश्रुतज्ञाश्रुसक्षःदीप्यमानाःयाविहार्थ
कठकायस्यानवंविरक्षहवकि॥ २७॥हाराक्रांक्ष्यादि॥लंनाथस्ववकासूवललना
ष्वार्थयंका-मूतनयकिंकीदृभःस्ववसकामसक्तमायामदश्डत्रकंस्तनमूदिताश्
हर्षिताःसादरांःसप्रमाम्रत्यद्वाहारेःमकांक्रांःपेवाक्रांक्षःव्याफस्तनाक्षःकुच
मक्षमयासांकथाश्ववस्यकूवचयमवर्मसोऽत्यलंतस्यर्द्धमानांन्यायकानिविस्तीर्ण
पंक्तिरीयासांकथमन्दारेर्द्विपुष्पेःरदानामहंगीवरीकवलीकस्यासंवेक्षतवृत्तम

हिनवायापरिमलामादःअधिवासनाइसोचरुकेनमाधकःइकुमानाधिचरुकाः
मचायांसोरुथ-कांचीचसनागस्यानादाशदःकस्यानूवन्धःअविछदाकनाङ्गकनवं
साकिशयं॥ चचसयाःपादयोवूदावंमहन्॥मक्षीचहूर्य-नूपूचवाग्रंयासांगाहस्ता
रुवसवकमयूथकः॥२३॥चतुरुन्नृत्यादि॥यूथसपर्यारुवर्मिपूजांकृत्वाविवं
वहूकालंनन्दनाद्यानयाशाम-ममनापनविहचसमनरुवमि॥आस्वादमं-कीदृशीच
सर्वतूर्यादिहिःस्कन्नाआवरुःअूरुपूचिनंयासांवापीनांपुष्करिणीनांमास्कथम॥कासी

कथकनकमलिनीनांसूवर्णपद्मिनीनांसंवीधिनःवक्रकिंशुकशालाःहीरमालिः
ककेशलसमूहापद्मशाकथा॥ डम्बरूइवसरणाविशालकूमस्य॥ अमरमहीवृहत्पुस्त
वन्धियंमधूर्द्वयंमधनामकासमवशःकदीयकन्मथावाडबूकःडलिकाधूचिवि
तानःवसूशालायश॥ अथवानवंविधडलिकायाधूलिकनसवंवाविशालंकचपद्म
ःयशाकथवारावलूपवीसाविर्पचीवंशकूशलायाअमरपूरमग्यःस्वर्गसंदर्यः
गाहिदलंपन्तुकं॥ माधूर्यंपभनंदूर्यवाद्यंयशामनूरवक्रि॥ अथवामरुमाधूर्यंपू

२०

र्यकदामवपूरवमसीनांसंवंधिमरुमद्धकमागर्कमाधूर्यहर्यं यत्र.अथवादरुं
पुद्दरुं॥ २१॥कर्यूरवत्यादि॥ क्वयिरुगवद्यांगकमनूरकंयदुकंकवरंवकंकन
पविनकंपविसंनिप्राफमनरुवमरुफमनायियत्यूर्यंकस्यसंव धीप्रकावायवांक
संदाकिन्यांक्रिदकिंगोगायावमक्कं॥ केंकसरुसूदनीहि वविकाहि सूसंदापदवप्रज
प्रहावा.रुस्यनदमंदकुजसलिलयत्रसागस्यांक्रीडायाकायंविनादन॥ अथवामद
कुजसलिलावासोसलिक्रीडागया॥ अथवामंदकुजसलिलंरुत्वासलिक्रीडावा

॥कीदृशंमंदाकिंकर्णूवंघनंसावलालमूक्लालवंगःसूत्रहिल्लविलंघाःखक्कू
चृहिरूवूक्लं॥ सूगुचूःजिसणाद्वक्राविलंघक्राकिगर्ठनलदःमालीमवांकोड्चू
र्णुकनगरंखोदकंयस्यामथकाक्कानोदयिनानोकेंदर्प्यदर्प्यमदनादकनडुक्कणडह
राःयकृत्वःपयोधराःकंघाकूरुचमरंक्षस्मावर्लुःकमःविशक्कानामवूछाःवीवयःकलो
लायस्यां॥ २७॥गीर्च्चासमिग्यादिःहीवसवऊंशहिन्नाविलंघाःप्रकाशेवत्तमयि
वंधयावकवंमरंक्षायसस्त्रमहींदवपालिकांहमीमवकवंकिनामवऊमि॥ क्षुद्रक

२७

चाकीर्यथः अरुवगीर्द्वारयमसीहिः चूरुमेनीयमि-वायतनमर्कमालय-वरुण
वशाश्वघोंकेः स्वर्जमध्वरेहिना-ह्वनस्यायस्यसकथा॥ सूक्तविरुवरसविचूता:
चूसिहस्वरसेःशस्त्रायःनानालंकारेचूतासिताःस्रोहिरुक्करन्त्यायस्यकथाकथमशचूः
रुरुदामषषयायदविवलंदद्रं॥ वलयिकमालिंकेकनाहुत्पलकामूहिंशलीलेय
स्यसमस्थस्यननेदुस्यहामस्याकं॥ २६॥चूताचन्त्रस्यादाराववामानमकाय्यमन-
साल्वरूपंकरूपांसेसाचरयाहृदायरवनि॥चूताथोवत्समवावकेसःस्नाहावनकल्व

नमाल्यंरुद्रवासनंयस्यसकथंविरोधयःसूगाहरावान्वृद्धरुस्यव्यासस्यविस्तारस्यप्र
राजालंसहरुमरुवंधाश्रिरामतरुसिलक्ष्मीविमातमिमिरुयाख्याख्यवरुःश्रमिमा
रुवृपत्वेनरुगवमालोकनाथस्यविरचितंहिरुरूपंठरुरुकाःममरुथागराक्षीस
विरुयानरुवाचिसि·श्रमिमाहरुरुरावरुःसूवाकचूसरुवरुंमिाःप्रायरुडदयंकुर्व
रुायावालार्कानवादिरुादिरुथारुरुषोकाठीलरुसनगंधरुलुरुयरुवायकवारुरुनासू
र्थमानंत्रिलोकंयनरुरुथात्वरुरूपंःश्रथवाकाठीमहंरुनप्रारुडव्यरुाःरुत्रदव्योश्र

२२ँ

वल्लिकलालथ पोदंपगलंकृत्वा यक्षमूलीद्यास्कानकविलेषाय: कूंचिकपादमू-
लिप्पसंपश्यक॥ कथाविरभेयउकपादसंनयक्षभोपादन्यासस्यरुवसविरामका
रुवकुक्कूडब्रविष्लवमयत्यगरुथा॥ ३०॥पक्षकायुग्मादिकरूपमकंन्यसका
पेपश्यमिश यक: साधूककविषयरुगवदिसकवूसेदसू: विषयसकापत्यर्थ: दूर्द्धो:
रुदकुक्लालयावहत्वरुगवश्या: प्रहवसविवरसेवायूधवन्मिति: यूकाडङ्गमाडर्यमि
गायडुंदरुसकहलनेव्याफ नरामरक्षयनगरुथा कथावलयकटकेसर्प्पहावा:

रामंदावृषभीषभ्रहार्य्यान्याहलीयावर्य्यावृषपविग्रहायस्यकलथा॥ विष्वव्यूर्लासी
यारहासक्कमाडामवाडहगस्कलवलाढशीनावसवस्कतवकालानादल्लालडडिका
यस्कालागीगवाद्यसोम्यापापकालस्कनयःप्रमादममदामहाहर्षसवस्कनयामहाक
लिमहीकीजनयायःकोलाहलश्कलकलामिनयस्कमाद्यतीषसं॥ ३॥ कचिद्व
स्कयादि॥ शुभद्रपूनरर्थकविस्तनद्वरूपंपन्थकीर्तिःप्रक्कतन संवेधःवकेकस्मिं
सांगयालामाजमागनागमसमागस्कलनश्चविधिदवावास्तुविस्फिलामिनवस्कांसि

रूपलक्षणस्त्रिकादेश्यदानवाः मनुभावायवादविलासाः सिद्धासूत्रगुरुसेव
र्यायूकागन्धर्वस्त्रीनागरुगवदकादयश्चस्त्रागरागपदनवस्त्रासुपर्यकपवित्रहा
रुलपदनसर्वपाकालगृहसंदिग्धावंकसमूरुमाद्रामस्त्रीमि दिक्कक्रान्तिधाय
रुजायघोरु सूगरागरुगवंवृक्षाक्षघोरुगेचरुसंकयवृक्षनिर्मासचित्रमिवविर्जय
रुमूलकवृक्षनिर्मासंयजास्त्रीस्त्र्यर्थः नवंचित्रमाश्चर्यरूपंजरुदवरुगर्द्धधनीयेः
स्त्रिवचवचविरुंरुववरुगमाकावायसर्वरागघरुलालकं॥ 32॥ लाक्षामिरुव

इत्यादि॥ कवित्वदीयं वृषविघ्नसंकंपग्रन्थकि॥ लाक्षान्दुबलाहिश्यवरङ्गवरुचार्यंत
चूतानगादिमञ्जरिश्यस्तवस्राहि मं॥ यस्यकलुथश्रीमत्सरभहिर्मसान्द्रघनंयदीन्दु
नीलमसिमयाइपलादश्मनायद्दलिवदलंविदाविकरवरुक्षचूर्युवस्त्रीलमन्यपक्ष
किं॥ कथक्रीवंसमूडस्यकृर्थंस्वारंगऊर्कं॥ यत्क्रीवंकमाश्रिकरुवरुकंपग्रन्थकिं॥ क
विलाश्चनाम्हस्तवर्षुकाकि॥ मूकाश्रवश्विवृषत्वंमूकाकावयागास्तूकिरुपा
नूयथास्फटिकस्यवेश्विर्यंकथस्यवेश्वरूपमि॥ यर्थ॥ ३३॥ सर्वेत्यादि॥ सर्ववर्णो

किसर्व्वविलर्व्वकरूपसमावाद्याधिस्त्वागुरासंख्यावलिः सर्व्वहस्यदं सर्व्वकंङ्क
नभववाचरासकल्पादीपस्कनप्रकिमीप्रकाशीकर्मयत्कुयंङ्कमव्या। कल्पंपव
मार्थस्कप्रकसाक्षीसाकाङ्क्षुस्त्रायकृपूनवहमास्यं. व्यादापविकास्यमाहमहिः
खंखवलिःशुङ्गलटिकी। काकवासिकमेऽर्थः चवरीमिश्रा.चरीमिनिवर्थकल्पाम
।यरुलाव्यापहित्वभवरायद्वास्यंहुल्यकसःस्मरदर्शरासदशमशसंयघकि
रुदवश्यवश्यायकूरुवमि।किंहरुस्यचरुस.मीत्रायास्थखनङ्गवःसंगापस्कनङ्गः

निमासादिकस्यवस्तु ३४॥यन्मयिष्यादिायन्मम किंचिद्विक्ष्यमाणं विज्ञापयिः
ष्यमाणमकत्वंपूर्वकंविज्ञानमिन्द्रियवत्सर्वकृत्यादवेवरूपित्वधीया
कृतस्याहाकाद्याहानग्याशिकस्यविवक्षितार्थस्याहावहिक्षनयाभिवक्ष
मविधिःसाभिप्रायकृतविधानंसावद्यस्यापरिशुद्धस्यकर्मणमनसायःसंकल्पः
कल्पहेतुःकारसंप्रतिपन्नस्यार्थस्यपूनरपिधानंखदनिमिरुमित्यर्थःकविः
सत्काधकृदमिपा०॥रुदत्रकारःकिंपूनःस्निग्धस्यकर्म्माक्षातार्थस्यापिपव

२३

गाङ्खमङ्गीर्यवावाद्यङ्खपचित्र्यागनङ्गयःलघूनयाङ्खीस्वङ्कांविंदः
गीवल्लकव्वयथविषमङ्गीर्यङ्खस्वीस्वङ्कुवंगि॥३०॥कस्यास्यांदि॥
कस्यांमनन्दसिन्दूरवंसमूङ्कुपदांकवन्द्रलखावन्द्रोदयादवर्धमम्ङ्
ङ्कसमिंहकस्यांमनन्दसिन्धास्कूटवन्द्रलखंमथहद्यनकवूरांघृंगीकलां
सुंदरीदेहिङ्खनापरोषपूर्त्तिंपचिपांषंकुवं मकलंकसिंध्यानमङ्गनवूपेंगमानां
गयःखस्कांङ्गभवांस्कांङ्कलंकनपवित्रीकृंविलांमयित्रेयसःशुरुस्त्रेयस्यःस्कं

नंस्किलावसाधनः स्वनमः स्वयंभ्यः श्रीपूर्वायस्मात्तवस्तोत्रमार्जेप्रणा
मोमाचेसदृत्तंदृस्तोऽऽ॥संस्तुत्यादि॥नियतयत्नोपपन्नेभ्यस्तुनिय
तयत्नेननियतयत्नोत्पादीयगुणसमूहैकदेशंस्तुत्वायत्पुण्यमयाप्राप्तेनपु २८
ण्येनसुखावबोधनंयत्सालोकपूरणंभवतात्कृत्स्नंश्रयसः शुद्धात्मस्वरूपत्व
मसुवाप्तावसः प्राप्तात्मतत्वबुधोयज्ञ॥आमुष्किहमात्मप्राप्तियावत्तुङ्गमोक्ष
धनस्तोत्रमित्यर्थः किंहतोसुगतमुखसुखावतीआर्य्यायालोकस्वरोगवान्॥

लोकनाथस्तवपादकलस्वस्तिकपादविंशेनदवस्वस्तिविंशे मंगलचूपाध्या
यत्रयसाक्षपकयतनत्रिभयेश॥ ३७॥ ॐ ॥कुलिंगीत्रग्रंथवादी
कासमाप्तं॥ ॐ ॥शुभं॥संवत्१६६८क्षिनसंश्रासूनशुदि१संपूर्णयानाशुभं